

Ausztria

DR. OROSZ FLÓRA

Az osztrák jogalkotó 1960-ban reformálta meg az örökbefogadás szabályozását modern nézetekkel átszöve, ugyanakkor megtartva az örökbefogadás hagyományos formáit. Majd a jogintézmény a 2010-es években is több változáson ment keresztül.

Ausztriában az örökbefogadás során a gyermek legfőbb érdekét helyezik előtérbe. A hangsúly azon van, hogy a gyermek- és ifjúságvédelmi hatóság olyan örökbe fogadó szülőt válasszon ki a gyermek számára, aki a legmegfelelőbbnek tűnik, és nem pedig a szülőknek keresnek megfelelő gyermeket. Fontos szempont továbbá az is, hogy a „vér szerinti családokhoz” hasonló viszony, kapcsolat jöjjön létre az örökbefogadó és az örökbe fogadott gyermek között a minél teljesebb, kiegyensúlyozottabb családi élet érdekében. Nem csak kiskorú, de meghatározott feltételek megléte esetén nagykorú örökbefogadása is lehetséges. Az örökbe fogadni szándékozók nagy számára tekintettel hosszú várakozási idővel kell számolni, figyelembe véve azt a ténytet, hogy az örökbe fogadni szándékozók leginkább hat éven aluli gyermekeket kívánnak örökbe fogadni. Ugyanakkor az örökbefogadásra váró gyermekek között nem csupán e korosztály található meg, hanem az idősebb gyermekek is, akik kevésbé minősülnek „kívánatosnak” az örökbefogadók számára. A hatályos osztrák szabályozás kizárólag az örökbe fogadó szülő minimális életkorát határozza meg, ami a 25. életév, ellenben felső korhatárt nem állapít meg. A korábbi szabályoktól eltérően nem tesz különbséget férfi- és nőnemű örökbefogadók között életkor szempontjából, illetve nem rendelkezik konkrét korkülönbségről sem az örökbefogadó és örökbefogadott között. Mindez megkönnyíti az örökbefogadó helyzetét, ugyanis 25. életévének betöltését követően gyakorlatilag korlátlan ideig fogadhat örökbe, nem fut ki az időből. Ez a rendelkezés a gyermek érdekét is szolgálja, hiszen a szabályozás nem szűkíti le az örökbefogadók körét. Az osztrák rendszer

Dr. Orosz Flóra PhD
kutató, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet

Orosz, F. (2022) 'Ausztria' in Visontai-Szabó, K., Benyusz, M. (szerk.) *A gyermek érdekének biztosítása az örökbefogadás során*, 129–149. o. Budapest: Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet.

https://doi.org/10.47079/2023.bmvszk.gyermek.8_4

konkrétan meghatározza az örökbefogadás feltételeit, amely részletes, sokrétű és szigorúnak tekinthető. Az örökbefogadónak alapos alkalmassági vizsgálaton kell átesnie, valamint kötelező felkészítő tanfolyamon is részt kell vennie. A házaspárok előnyben részesülnek az örökbefogadásakor, azonban azonos nemű párok, élettársak és egyedülállók is örökbe fogadhatnak. Az örökbe fogadás a vér szerinti szülőkkel azonos családjogi jogokat és kötelezettségeket keletkeztet, beleértve az örökbefogadó szülő utáni öröklést is, megjegyezve, hogy a gyermek a vér szerinti szülő után is örököl, akinek egyébiránt másodlagosan fennmarad a tartási kötelezettsége szükség esetére. Ez a rendelkezés is úgy értékelhető, mint a gyermek érdekének védelme, hiszen biztosítja a megfelelő családi kötelék kialakítását, valamint arra az esetre is biztosított a gyermek tartása, ha az örökbefogadó nem tudná ellátni tartási kötelezettségét. Az osztrák szabályozás nem rendelkezik részletesen az örökbefogadás utánkövetéséről. Ugyanakkor pontosan meghatározza, mikor van lehetőség az örökbefogadás felbontására és hatályon kívül helyezésére a bíróság által.

1. A szabályozás keretei

Az osztrák Szövetségi Alkotmány (*Bundes-Verfassungsgesetz*) nem tartalmaz konkrét rendelkezést az örökbefogadás tekintetében, és a magyar Alaptörvényhez hasonló, a gyermekek érdekét szolgáló kifejezett rendelkezést sem. A vonatkozó szabályozás legnagyobb részben szövetségi szintű. Az örökbefogadásra irányadó szabályok az alábbi jogszabályokban összpontosulnak, melyek az örökbefogadás főbb struktúráját, rendszerét, menetét határozzák meg. Az elsődleges jogforrás az osztrák Polgári Törvénykönyv¹ (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*, a továbbiakban: ABGB), melynek harmadik fejezet, hatodik része (191–203. §) tartalmazza a vonatkozó rendelkezéseket. Az ABGB rendelkezik az örökbefogadó személyével szemben támasztott feltételekről, az örökbefogadási szerződésről, az életkorra vonatkozó előírásokról, az örökbefogadás bíróság általi engedélyezéséről. Rögzíti továbbá az örökbefogadás joghatásait, valamint az engedély bíróság általi visszavonásának eseteit.

A szövetségi gyermek- és ifjúságvédelmi törvény² (*Bundes-Kinder- und Jugendhilfegesetz*, *B-KJHG*) ötödik fejezetében (31–34. §) találunk további rendelkezéseket. Így e

---

1 Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie (JGS Nr. 946/1811).

2 Bundesgesetz über die Grundsätze für Hilfen für Familien und Erziehungshilfen für Kinder und Jugendliche (Bundes-, Kinder- und Jugendhilfegesetz 2013 – B-KJHG 2013) (BGBl. I Nr. 69/2013).

szakaszok határozzák meg az örökbefogadás célját, a gyermek- és ifjúságvédelmi hatóság szerepét, a vér szerinti szülők adatainak dokumentálását, a belföldi és nemzetközi örökbefogadás elemeit és feltételeit, illetve az örökbe fogadó szülők alkalmassági vizsgálatával kapcsolatos szabályokat.

Az ifjúsági jóléti törvény³ (*Jugendwohlfahrtsgesetz*) rendelkezik még az örökbefogadás kapcsán. Az AGBG mellett e törvény is hangsúlyozza a gyermek érdekei védelmének fontosságát, illetve hogy olyan kapcsolatot kell kialakítani az örökbefogadó és az örökbefogadott között, ami megfelel a vér szerinti szülő-gyermek kapcsolatnak. A gyermek- és ifjúságvédelmi törvény mellett szintén rendelkezik arról, hogy a gyermek- és ifjúságvédelmi hatóság mellett magán ifjúságvédelmi szervezetek is elismerhetők, működhetnek, amennyiben garantálják e feladatok megfelelő ellátását.

Szövetségi állam révén a szövetségi törvények mellett tartományi szintű jogszabályok is irányadók. Mind a kilenc osztrák tartomány elfogadta saját örökbefogadásra vonatkozó rendelkezéseit, melyek a gyermek- és ifjúságvédelmi törvényekben kaptak helyet.⁴

Az örökbefogadási eljárás két szerv hatáskörébe tartozik Ausztriában. A gyermek örökbe fogadhatóvá nyilvánítását és az örökbefogadó alkalmasságának vizsgálatát a gyermek- és ifjúságvédelmi hatóság, vagy az adott tartományban örökbefogadási eljárás lefolytatására engedéllyel rendelkező magánintézmény végzi. Az örökbefogadás engedélyezése pedig a gyermek lakóhelye szerint illetékes *járási bíróság hatáskörébe tartozik*, amely vagy engedélyezi, vagy elutasítja az örökbefogadást az ahhoz szükséges feltételek teljesülése alapján. A bíróság hatáskörébe tartozik továbbá az is, hogy meghatározott indokok esetén utóbb hivatalból vagy kérelemre *felbontsa vagy hatályon kívül helyezze a már engedélyezett örökbefogadást*. E két szerv tevékenysége mellett az örökbefogadási eljárás fontos részét képezi az örökbefogadó felkészítése, melynek keretében különböző szakmák képviselői vesznek részt, például pszichológusok, jogászok és más szakértők.

3 Bundesgesetz vom 15. März 1989, mit dem Grundsätze über die Mutterschafts-, Säuglings- und Jugendfürsorge aufgestellt und unmittelbar anzuwendende Vorschriften in diesem Bereich erlassen werden (*Jugendwohlfahrtsgesetz 1989 – JWVG*) BGBl. Nr. 161/1989.

4 A tartományi törvényeket lásd:

Burgenland: Burgenländisches Kinder- und Jugendhilfegesetz 36–38. §.

Karintia: Kärntner Kinder- und Jugendhilfegesetz 50–53. §.

Alsó-Ausztria: NÖ Kinder- und Jugendhilfegesetz 67–74. §.

Felső-Ausztria: Oö. Kinder- und Jugendhilfegesetz 36–39. §.

Salzburg: Salzburger Kinder- und Jugendhilfegesetz 35–37. §.

Stájerország: Steiermärkisches Kinder- und Jugendhilfegesetz 36–38. §.

Tirol: Tiroler Kinder- und Jugendhilfegesetz 35–36. §.

Voralberg: Gesetz über die Kinder- und Jugendhilfe 29. §.

Bécs: Wiener Kinder- und Jugendhilfegesetz 49–52. §.

A szövetségi gyermek- és ifjúságvédelmi törvény értelmében a tanácsadást, felkészítést és szakmai segítségnyújtást magán gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények⁵ is elvégezhetik.

2. A gyermek érdeke – az örökbefogadás célja

Az örökbefogadás Ausztriában is főként gyermekvédelmi intézkedésként szolgál, miszerint a gyermek- és ifjúságvédelmi hatóság a gyermeknek szerető családot kíván biztosítani. Az örökbefogadásnak minden esetben a gyermek legfőbb érdekét kell szolgálnia, a gyermek érdekében kell történnie.

Az osztrák szabályozás a szövetségi gyermek- és ifjúságvédelmi törvény 31. § (1) bekezdése keretében határozza meg az örökbefogadás célját. Eszerint „Az örökbefogadás célja, hogy a gyermekek és fiatalok a legmegfelelőbb örökbe fogadó szülőkhöz vagy szülőhöz kerüljenek. Észszerűen megalapozottnak kell lennie, hogy az örökbefogadó és a gyermek között a vér szerinti szülő-gyermek kapcsolatnak megfelelő viszony jöjjön létre. A gyermekek és a fiatalok érdekeit elsőbbségben kell részesíteni.”⁶ E definícióból következik, hogy a gyermek érdekének védelme az elsődleges az örökbefogadás során, azt kell szem előtt tartani. Az örökbefogadás központi szempontja a gyermek érdeke, beleértve jólétét is. A *Hágai Örökbefogadási Egyezmény* 21. cikke kötelezi arra a szerződő államokat, így Ausztriát is, hogy a gyermek mindenekfelett álló érdeke a legmagasabb prioritást élvezze. Ennek érdekében a hatóság az eset összes körülményét vizsgálja, beleértve az örökbefogadóval szemben lefolytatott alkalmassági vizsgálatot, a gyermek bíróság általi meghallgatását, valamint kiemelt szerepe, fontossága van a hozzájárulásra jogosultak hozzájárulásának is. A Legfelsőbb Bíróság (*Oberster Gerichtshof*) a gyermek legfőbb érdeke alatt testi, lelki és érzelmi jólétét érti.⁷ Az örökbefogadás célja tekintetében fontos szempontnak minősül az is – a törvény szerinti fogalomból levezetve –, hogy az örökbefogadó és a gyermek között a vér szerinti szülő-gyermek kapcsolatnak megfelelő viszony álljon fenn, vagy ilyen kapcsolatot kell kialakítani annak érdekében, hogy az örökbe fogadott gyermek valódi családi kötelékben érezhesse magát. Gyakorlatilag a vér szerinti szülő-gyermek kapcsolat, kapocs létrehozását szolgálja. A gyermek érdekének szem előtt tartása ellene az nem versenghet az örökbe fogadó szülő vér szerinti gyermekének érdekével,

5 Például Bécsben tanácsadást, tájékoztatást és támogatást az Eltern für Kinder Österreich egyesület is adhat.

6 B-KJHG 31. § (1) bekezdés.

7 OGH 22.10.1986,1 Ob 626/86.

nem minősül előbbre valónak érdeke. Azaz a bíróság nem engedélyezi az örökbefogadást abban az esetben, ha az örökbe fogadó személy vér szerinti gyermekének érdeke ellen szól, különösen, ha eltartása vagy nevelése kerülne veszélybe (a vér szerinti gyermek gazdasági érdeke nem sorolható e körbe).⁸ Megjegyzendő továbbá, hogy a titkos örökbefogadás nem veszélyezteti a gyermek érdekét, mivel az örökbe fogadott gyermeknek 14 éves korától joga van tekinteni az örökbefogadási aktába.⁹

A gyermek- és ifjúságvédelmi törvény rendelkezése mellett a Szövetségi Kancellária is megfogalmazta az örökbefogadás lényegét. Értelmezésében *az örökbefogadás legfőbb célja* a gyermektelenül maradt párok gyermekes családi élet iránti vágyának beteljesítése. Az örökbefogadás tehát a szülői státusz törvény általi létrehozását is szolgálja, amely a *gyermek érdekét szolgáló életre szóló döntésnek minősül* mind a vér szerinti szülők, mind az örökbe fogadó szülők részéről. Megfogalmazta, hogy az örökbefogadással összefüggésben a gyermekek különleges védelemre jogosultak egy jogszerű és átlátható örökbefogadási eljárás révén, amely a lehető legtöbb információt tartalmazza származásukról és történetükről.¹⁰ A Szövetségi Kancellária általi meghatározásban a gyermek érdeke mellett kiemelt szerepet kap az örökbefogadó(k) érdeke is a gyermek utáni vágy teljesülése kapcsán. Az örökbefogadás tehát mindkét, mind az örökbefogadó(k), mind az örökbefogadott számára jó megoldást kínál a jogszabályi keretek betartása mellett.¹¹

A nyílt örökbefogadás szintén a gyermek érdekét segíti elő, hiszen bár új, szerető családra lel(het) az örökbefogadó(k) személyében, mégis lehetősége van a vér szerinti szüleivel való kapcsolattartásra.

Továbbá, bár lehetőség van az örökbefogadás felbontására vagy hatályon kívül helyezésére, valamennyi feltétel, melyek esetén az teljesülhet, a gyermek érdekét szolgálja. A bíróság gondosan értékelve hozza meg erre irányuló döntését.

3. Az örökbefogadó személye

Az örökbe fogadó személyek köre szélesnek mondható Ausztriában, a különmű és azonos nemű házaspárok mellett bejegyzett élettársak, élettársak és egyedül álló személyek is örökbe fogadhatnak.

8 AGBG 194. § (2) bekezdés.

9 Deixler-Hübner, 2021, 195. §, 10. pont.

10 Bundeskanzleramt Sektion VI – Familie und Jugend: Adoption, 2022.

11 Bundesministerium für Familien und Jugend Grenzüberschreitende Adoption, 2016, 6. o.

Főszabály szerint a házastársak közösen fogadhatnak örökbe. E rendelkezés célja feltehetően az, hogy a gyermekek a lehető legteljesebb családi kötelékben, egy anya és egy apa nevelésében nőjenek fel, valódi családi köteléket reprodukálva. A törvény azonban több esetben is kivételt enged ez alól exemplifikatív felsorolással. Például ha a házastárs házastársának vér szerinti gyermekét (mostohagyermekét) fogadja örökbe; ha csak az egyik házastárs tekintetében teljesülnek az életkori, valamint a cselekvőképességre vonatkozó követelmények; ha a házastárs házastársának tartózkodási helye legalább egy éve ismeretlen; vagy ha a házastársak legalább három éve nem élnek házassági életközösségben.¹² Illetve ha hasonló és különösen nyomós okok indokolják csak az egyik házastárs általi örökbefogadást. Erre példa a házastársak válása, vagy ha a másik házastárs külföldi állampolgár és saját joga szerint nem fogadhat örökbe, mert már van gyermeke. Ezekben az esetekben közös, hogy a hagyományos család reprodukciója már nem lehetséges.¹³

Az osztrák Alkotmánybíróság (*Österreichischer Verfassungsgerichtshof, VfGH*) 2014-ben hozott határozata¹⁴ alapján 2015. december 31. óta a bejegyzett élettársak is jogosultak gyermeket örökbe fogadni a házastársak mellett. 2017-es határozata¹⁵ pedig kiterjesztette az örökbefogadás lehetőségét a házaspárok között az azonos nemű házaspárok számára is 2019. január 1-jétől.

Az Alkotmánybíróság 2014-es határozatával nyitva maradt a kérdés, hogy az élettársak vagy akár két egyedülálló személy közösen örökbe fogadhat-e. Beclin igenlő választ adott erre a kérdésre, azzal érvelve, hogy a hatályos jogszabályi rendelkezésből nem következik a házaspárok kizárólagos jogosultsága az örökbefogadásra. Az egyetlen jogszabályi korlát az, hogy maximum két személy fogadhat közösen örökbe. Ennek pontosítása érdekében szükségesnek találta az AGBG módosítását az élettársak általi örökbefogadás lehetőségével. Ellenben a két egyedülálló személy általi örökbefogadást eltúlzottnak tartja, mivel ebben az esetben nem biztosított a gyermek megfelelő felneveléséhez szükséges stabil kapcsolat.¹⁶ Nem kizárt a rokon(ok) általi örökbefogadás sem.¹⁷ Az Alkotmánybíróság 2021. december 6-án hozott határozatával¹⁸ azonban világossá vált az élettársak örökbefogadási lehetősége, miszerint az általános feltételek

---

12 AGBG 191. § (2) bekezdés.

13 Deixler-Hübner, 2021, 191. §, 3. pont.

14 VfGH 11. 12. 2014., G 119–120/2014.

15 VfGH G 258–259/2017–9.

16 Deixler-Hübner, 2021, 191. §, 5–6. pont.

17 Deixler-Hübner, 2021, 191. §, 2. pont.

18 VfGH 6.12.2021, G 247/2021.

teljesülése esetén az élettársak számára is nyitva áll az örökbefogadás – egyidejű vagy egymást követő – lehetősége.¹⁹

Bár széles körűnek tekinthető az örökbefogadók személyi köre, az eljárási gyakorlat azt mutatja, hogy a házaspároknak nagyobb esélyük van a sikeres örökbefogadásra, mivel a jogalkotó a házasságot részesíti előnyben az örökbefogadás alapjaként.²⁰

Az örökbe fogadó személy az örökbe fogadó szülő, aki a gyermek felett gyakorolja a szülői felügyeleti jogokat. Közötte és a gyermek között a vér szerinti szülő-gyermek kapcsolatnak megfelelő viszony jön létre.

A jogszerű örökbefogadás érdekében a potenciális örökbe fogadó szülőknek többlépcsős eljárásban kell részt venniük. Első lépésként az illetékes ifjúságvédelmi hatóságnál – a járási közigazgatási hatóságok (*Bezirkshauptmannschaft*) ifjúsági osztálya, az önálló tartományi városok városi tanácsa (*Magistrat*), Bécsben pedig az Ifjúsági és Családügyi Hivatal (*Amt für Jugend und Familie*)²¹ –, vagy az adott tartományban örökbefogadási eljárás lefolytatására engedéllyel rendelkező magánintézménynél egy tájékoztató megbeszélésre kerül sor. A kérelmezőket tájékoztatják a gyermek gondozásának más lehetséges formáiról (nevelőszülői gondozás), majd az örökbefogadásról és annak szükséges lépéseiről, a folyamattal kapcsolatos kérdésekre is választ kapnak, hogy megfontolt, biztos döntést tudjanak hozni.²²

Ezt követően kerül sor az örökbefogadók alkalmassági vizsgálatára, ahol meghatározott feltételeknek kell megfelelniük, alkalmasnak kell bizonyulniuk az örökbe fogadni szándékozónak. Az alkalmassági vizsgálat többrétű vizsgálatot jelent, melyet szintén a gyermek- és ifjúságvédelmi hatóság területileg illetékes szerve, vagy az adott tartományban örökbefogadási eljárás lefolytatására engedéllyel rendelkező magánintézmény folytat le.²³ Az első lépés a bevezető óra, az ún. orientációs óra, amely négy alkalomból áll, egyenként 50-50 perccel. Ezekon az alkalmakon lehetőség van arra, hogy megbeszéljék az örökbefogadó örökbefogadással kapcsolatos motivációit, és értékes információkat gyűjtsenek az örökbefogadásról szakmai és jogi szempontból. Az orientációs órát követően következik a személyes és szakmai alkalmasság értékelése. Ekkor a hatóság munkatársa átadja az örökbefogadáshoz szükséges dokumentumokat, vagy összegyűjti az orientációs órán már megbeszélte és kiosztott, kitöltött dokumentumokat. A hatóság az alkalmasság körében megvizsgálja az örökbefogadó anyagi helyzetét. Ez nem meghatározott összegű keresetet feltételez, hanem azt jelenti, hogy

19 [sz. n.] (2022) Gemeinsame Adoption auch für Lebensgefährten, 106. o.

20 [sz. n.] Schwanger.

21 Bundesministerium für Justiz: Ablauf der Adoption – Zuständige Stelle.

22 [sz. n.] Schwanger.

23 B-KJHG 31. (2) bekezdés.

anyagilag is biztosítva legyen az örökbe fogadott gyermek megfelelő ellátása, tartása. Megvizsgálják az örökbefogadó egészségügyi állapotát, hogy képes és alkalmas-e fizikailag, egészségügyileg a gyermeknevelésre, nincs-e fertőző betegsége vagy a gyereket veszélyeztető egészségügyi problémája.²⁴ A gyermek legfőbb érdekének biztosításához az örökbe fogadó szülőnek és a közeli családi környezetükhöz tartozó személyeknek (pl. élettárs) *csatolniuk kell az erkölcsi bizonyítványukat*.²⁵ A büntetett előélet azonban nem feltétlenül zárja ki az örökbefogadás lehetőségét. A döntő tényező mindig a bűncselekmény jellege és az, hogy az elkövetett bűncselekmény következtében a gyermek legfőbb érdeke veszélyben van-e.²⁶ Akkor tehát, ha az elkövetett bűncselekmény nem minősült súlyosnak, és nem veszélyezteti a gyermek érdekét, a bíróság engedélyezi az e személy általi örökbefogadást. Több interjút is lefolytat a hatóság munkatársa az örökbefogadóval, ezek között pszichológussal való beszélgetésre is sor kerül, valamint legalább egy helyszíni látogatást is végeznek a hatóság munkatársai, hogy megbizonyosodjanak az örökbefogadónál lévő megfelelő életkörülményekről.²⁷ Az interjúk, találkozók időpontja között általában több hét telik el, így az alkalmassági vizsgálatnak ez a része a legtöbb esetben négy-hat hónapig is eltart. Amennyiben az örökbefogadó az eddig rendelkezésre álló információk és eredmények alapján pozitív értékelést kap, megkapja a visszaigazolást a hatóságtól, amellyel jelentkezhetsz az alkalmassági vizsgálat szakmai felkészítési részére. A szakmai felkészítés több modulból áll, szakmai és jogi részekből, összesen 37 modulból, egyenként 50-50 perces időtartammal. Kb. három hónapig tart a felkészítés, melyet négy napon tartanak meg, egy-egy hétvégén. A szövetségi gyermek- és ifjúságvédelmi törvény értelmében a felkészítést és szakmai segítségnyújtást magán gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények is elvégezhetik.²⁸ Ilyen magánintézmény a Szülők a gyermekekért Ausztria Egyesület (*Verein Eltern für Kinder Österreich*).²⁹

A leírtakból jól látható, hogy az örökbe fogadó szülőknél kötelezően részt kell venniük felkészítésen is, amely beépül az alkalmassági vizsgálat folyamatába. Majd az alkalmassági vizsgálat lefolytatása és a felkészítés alapján a hatóság kiválasztja a legmegfelelőbb örökbe fogadó szülő(ke)t a gyermek számára.³⁰

24 [sz. n.] (2013) Eignungsverfahren: Adoptionswerber werden genau geprüft.

25 Deixler-Hübner, 2021, 194. §, 1. pont; Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen (Außerstreitgesetz – AußStrG), BGBl. I Nr. 111/2003 90. § (3) bekezdés.

26 [sz. n.] (2016) Kein Antrag im Burgenland, verhaltenes Interesse in Vorarlberg.

27 [sz. n.] (2013) Eignungsverfahren: Adoptionswerber werden genau geprüft.

28 B-KJHG 31. § (2) bekezdés; Land Oberösterreich: Informationsblatt für Adoptivwerberinnen.

29 Eltern für Kinder Österreich: Ausbildung.

30 B-KJHG 32. § 3. pont.

Fontos feltétel, hogy az örökbefogadási eljárás elindításához az örökbefogadónak döntéshozatali képességgel kell rendelkeznie,³¹ ami az örökbe fogadó személy teljes cselekvőképességét feltételezi.³² Kiskorúak, illetve azok, akik az örökbefogadási szerződés megkötésekor nem rendelkeznek cselekvőképességgel, ki vannak zárva az örökbefogadás lehetőségéből. A képviselő esetükben nem megengedett, mivel személyes részvételt igényel az örökbefogadási szerződés megkötése. A gyermek vagyonának hivatalosan kinevezett vagyonkezelője sem lehet örökbe fogadó szülő, kivéve, ha mentesült e tilalom alól.³³ Ennek a rendelkezésnek a célja az, hogy megakadályozza a vagyonkezeléssel kapcsolatos szabálytalanságok eltitkolását egy esetleges örökbefogadás révén.³⁴ Az ABGB az örökbe fogadó szülők életkora tekintetében előírja, hogy (az örökbefogadás engedélyezésekor legkésőbb) be kell tölteniük legalább a 25. életévet,³⁵ ellenben felső korhatárt nem állapít meg. Illetve az örökbe fogadó szülőknek idősebbnek³⁶ kell lenniük az örökbe fogadandó gyermeknél.³⁷

Az ABGB pontos korkülönbséget nem ír elő az örökbe fogadható gyermek és a szülő között.³⁸ Csupán annyi elvárást támaszt az örökbe fogadó szülő(k) tekintetében, hogy idősebbnek kell lenni az örökbe fogadandó gyermeknél, illetve az örökbefogadónak legalább 25 évesnek kell lennie (férfi és női örökbefogadó esetében 2013 óta egységes az alsó korhatár).³⁹ E feltételnek nagykorú örökbefogadásakor is érvényesülnie kell.⁴⁰

4. Az örökbe fogadható gyermek

Az ABGB rendelkezései nyomán Ausztriában mind kiskorú, mind nagykorú⁴¹ örökbe fogadható. Jellemzően azonban kiskorú gyermekeket fogadnak örökbe, leginkább 0–6 év, illetve 6–14 év közöttieket. Ritkán 14–18 év közötti gyermekek örökbefogadása is előfordul. 2019. évi statisztikai adatok alapján 79 gyermeket fogadtak összesen örökbe (ami egyébiránt

31 ABGB 191. § (1) bekezdés.

32 Feszl, 2020, 10. o.

33 ABGB 191. § (3).

34 Deixler-Hübner, 2021, 191. §, 1. pont.

35 2013-ban a BGBL. I Nr. 15/2013. számú módosítás óta nem lehetséges az alsó korhatár alulmúlása.

36 Az Alkotmánybíróság 2016. január 1-jei hatállyal (BGBL. I Nr. 29/2015 számú határozat) alkotmányellenesnek nyilvánítva helyezte hatályon kívül az ABGB 193. § (2) bekezdésének azt a rendelkezését, miszerint „legalább 16 év” korkülönbségnek kell lennie az örökbefogadó és az örökbe fogadott gyermek között.

37 ABGB 193. §; Deixler und Hübner, 2021, 193. §, 1–2. pont.

38 A VfGH 11.12.2014, G 18/2014 alkotmánybíróági határozat rendelkezése nyomán.

39 ABGB 193. §.

40 Bundesministerium für Justiz: Adoption eines Erwachsenen.

41 ABGB 194. (1) bekezdés 2. mondata értelmében.

28,2%-os csökkenést jelentett a korábbi adatokhoz képest), ebből 66 belföldi, 13 külföldi örökbefogadás volt. A 66 belföldi örökbefogadásból 61 fő 6 év alatti gyermek volt (92,4%), 4 fő 6–14 év közötti (6,06%) és mindösszesen 1 fő volt 14 évnél idősebb (1,5%).⁴² 2020. évi statisztikai adatok szerint nőtt az örökbe fogadott gyermekek száma, ugyanis ebben az évben 86 gyereket fogadtak örökbe. Nagy része, 79%-a belföldi örökbefogadás volt. Az örökbefogadottak 68%-a volt 6 éven aluli gyermek. Ezek a számok alátámasztják azt, hogy elsősorban hat éven aluli gyermekeket fogadnak örökbe Ausztriában. Egyébiránt arra vonatkozó adat nem volt fellelhető, hogy az örökbe fogadott gyermekek milyen jellemzőkkel bírnak. Külön, kifejezett rendelkezés, illetve tilalom hiányában arra a következtetésre juthatunk, hogy a testvéreket külön-külön, de akár együttesen is örökbe fogadhatják.

Egy gyermek három okból válhat örökbe fogadhatóvá: *a vér szerinti szülő(k) erre irányuló kifejezett szándéka alapján, a gyermek születése előtt vagy azt követően lemondanak róla, a gyermeket az anyja születését követően inkubátorban hagyja, és hat hónapot követően sem jelentkezik (illetve a gyermek apja sem) a gyermekért, vagy az anya névtelenül hozza világra gyermekét a kórházban és hagyja ott, majd hat hónapot követően sem jelentkezik (illetve a gyermek apja sem) a gyermekért (anonim születés).* Az örökbe fogadhatóvá nyilvánításról a gyermek- és ifjúságvédelmi hatóság dönt.⁴³ Az örökbefogadási eljárást is ez a hatóság, vagy az adott tartományban örökbefogadási eljárás lefolytatására engedélyvel rendelkező magánintézmény folytatja le.⁴⁴ A gyermek- és ifjúságvédelmi hatóság munkatársai szükség esetén, a vér szerinti szülők kérelmére tanácsadást⁴⁵ nyújtanak az anyának, illetve a szülőknek az örökbefogadás menete kapcsán. Valamint ha az anya kijelenti a szülés előtt a kórházban, hogy gyermekét örökbe kívánja adni, akkor is tájékoztatást adnak az anyának, illetve apának a gyermek gondozásának különböző lehetőségeiről és a megfelelő következményekről.⁴⁶ A gyermek- és ifjúságvédelmi hatóság dönt és választja ki a legmegfelelőbb örökbe fogadó szülő(ke)t a gyermek számára, a gyermek igényeinek és egyéni szükségleteinek megfelelően.⁴⁷ Ismeretlen szülőtől származó gyermek örökbefogadása esetében a vér szerinti szülő a gyermek elhagyásától számított hat hónapig gondolhatja meg magát és támadhatja meg az örökbefogadást. Ezt követően azonban már nincs rá lehetősége, az örökbefogadás véglegessé válik.

42 Bundesministerium Arbeit, Familie und Jugend, 2019, Kinder- und Jugendhilfestatistik 2019, 10., 53., 122. o.

43 Bundes-Kinder- und Jugendhilfegesetz 31. § (2) bekezdés.

44 B-KJHG 31. (2) bekezdés; Bundesministerium für Justiz: Ablauf der Adoption – Zuständige Stelle.; [sz. n.] Ein Kind zur Adoption freigeben, Land Salzburg, 6. o.

45 Belföldi örökbefogadás a B-KJHG 32. § 2. pontja, külföldi örökbefogadás esetén a 33. § (1) bekezdés 1. pontja alapján biztosított.

46 [sz. n.] in Kind zur Adoption freigeben, Land Salzburg, 6. o.

47 B-KJHG 31. § (1).

5. Az örökbefogadás formái

Az osztrák örökbefogadási rendszer széles palettájú, ismeri a *titkos, nyílt, félig nyílt örökbefogadást, a mostohagyerek örökbefogadását, valamint a szukcesszív (kétlépcsős) örökbefogadást*. Továbbá lehetőség van külföldi gyermek örökbefogadására is. A gyermek anyja, illetve szülei a várandósság alatt, illetve a gyermek születését követően is dönthetnek a születendő gyerek örökbeadásáról. Az anya a szülést követően azonnal aláírhatja az örökbefogadásra vonatkozó hozzájáruló nyilatkozatot, amiben meghatározhatja az örökbefogadás formáját.

Titkos örökbefogadás esetén a vér szerinti szülők kifejezhetik az örökbefogadó(k) kiválasztásával kapcsolatos kívánságaikat, melyeket a hatóság megpróbál a lehető legnagyobb mértékben figyelembe venni. Azonban sem az örökbefogadók címéről, sem a nevükről nem kapnak tájékoztatást.⁴⁸ Ha kívánják, megkaphatják az örökbe fogadó szülőkre vonatkozó legfontosabb adatokat (pl. életkor, foglalkozás, házasság hossza), illetve gyermekük jólétéről és további fejlődéséről később a gyermek- és ifjúságvédelmi hatóságnál érdeklődhetnek. A titkos örökbefogadás típusába sorolhatjuk az ismeretlen szülőtől származó gyermek örökbefogadását is. Ezen az eseten belül megkülönböztetik az *anonim szülést* és az *inkubátorban hagyott gyermek örökbefogadását*. Előbbi esetében az anya név nélkül, személyes adatainak megadása nélkül és szociális vagy egészségbiztosítási igazolás nélkül szüli meg gyermekét a kórházban, majd hagyja ott. Utóbbi esetén az anya inkubátorban hagyja gyermekét. Ezekben az esetekben a gyermek- és ifjúságvédelmi hatóság lesz *ex lege* a gyermek gyámja, és néhány hétre nevelőszülőknél vagy azonnal örökbe fogadó szülőknél helyezi el a gyermeket. Ismeretlen szülőtől származó gyermek örökbefogadása esetében az örökbefogadás bíróság általi engedélyezéséig a vér szerinti anya vagy akár a gyermek apja meggondolhatja magát az örökbefogadás kapcsán, és utóbb megtagadhatja azt, de maximum hat hónap áll rendelkezésükre.⁴⁹

Nyílt örökbefogadáskor a vér szerinti szülők megismerik az örökbefogadó(ka)t, ismerik gyermekük tartózkodási helyét, és mind az örökbefogadó(k)kal, mind az örökbe adott gyermekükkel tartják a kapcsolatot.⁵⁰ Ez a kapcsolatfelvétel általában kifejezetten kívánatos és aktívan támogatott. Ezért lehetőség van a rendszeres látogatások megszervezésére is. Ugyanakkor mindösszesen az anyák 30%-a dönt a nyílt örökbefogadás mellett. A vér szerinti szülő döntése, hogy kezdetekben, például a szülés előtt találkozik-e

48 [sz. n.] Ein Kind adoptieren, Land Salzburg, 10. o.

49 [sz. n.] Ein Kind adoptieren, Land Salzburg, 11–12. o.

50 [sz. n.] Ein Kind adoptieren, Land Salzburg, 11. o.

az örökbe fogadó szülőkkel, vagy dönthet úgy, hogy folyamatos személyes kapcsolatot tart a kiválasztott családdal és gyermekével.⁵¹

*Félig nyílt örökbefogadás*kor a vér szerinti szülők nem ismerik gyermekük tartózkodási helyét, azonban lehetőségük van arra, hogy álnéven megismerjék az örökbe fogadó szülőket. Velük az illetékes gyermek- és ifjúságvédelmi hatóságon keresztül tarthatják a kapcsolatot, és esetleg leveleket és fényképeket kaphatnak a gyermekükről.⁵²

A *mostohagyermek örökbefogadására* az AGBG 197. § (4) bekezdése teremt lehetőséget – ami egyben a házastársak, élettársak, bejegyzett élettársak általi külön örökbefogadás egyik esete – amit az örökbefogadás egy típusaként értelmezhetünk. Eszerint a házastárs házastársa, élettárs élettársa vagy bejegyzett élettárs bejegyzett élettársa vér szerinti gyermekét fogadja örökbe. 2013. augusztus 1-je óta azonos nemű párok esetében is lehetőség van a mostohagyermek örökbefogadására.⁵³ Ekkor nem mindkét vér szerinti szülővel, csak azzal a vér szerinti szülővel és annak rokonaival szűnik meg a családügyi kapcsolat, akinek helyébe lép az örökbe fogadó szülő.⁵⁴

Az együttes örökbefogadás mellett létezik a *szukcesszív (kétlépcsős) örökbefogadás* lehetősége az AGBG 197. § (4) bekezdése értelmében. Ez esetben is két személy fogadja örökbe ugyanazt a gyermeket, de időben egymást követően, azaz lépcsőzetesen, az első személy örökbe fogadó szülői jogviszonyának megszűnése, megszüntetése nélkül.⁵⁵

A fent említett *belföldi örökbefogadási típusok* mellett lehetőség van *külföldi gyermek örökbefogadására* is Ausztriában, ami szintén a gyermek- és ifjúságvédelmi hatóság közreműködésével történik. Ez esetben a 145/1999. számú törvénnyel kihirdetett Hágai Örökbefogadási Egyezmény⁵⁶ rendelkezései irányadók, amely Ausztriában 1999. szeptember 1-je óta hatályos. A belföldi örökbefogadás előfeltételei, az alkalmasság igazolása és a felkészítésen való részvétel ez esetben is érvényesülnek. *Külföldi gyermek örökbefogadására azonban sor kerülhet a gyermek származási országában is.* Ekkor az örökbefogadást a származási ország joga szerint kell lefolytatni, majd azt az örökbefogadók lakóhelye szerint illetékes járási bíróságnak kell elismernie Ausztriában, ha az jogilag érvényesnek minősül.⁵⁷

51 Österreichische Lebensbewegung: Adoption – eine Option – Arten der Adoption.

52 [sz. n.] Ein Kind adoptieren, Land Salzburg, 11. o.

53 BGB I 2013/179.

54 Bundesministerium für Justiz: Adoption – Stiefkindadoption.

55 Feszl, 2020, 6. o.

56 Übereinkommen Über den Schutz von Kindern und die Zusammenarbeit auf dem Gebiet der Internationalen Adoption (BGBl. III Nr. 145/1999).

57 Az osztrák bíróság általi megtagadási oknak számít, ha: a) az örökbefogadás nyilvánvalóan ellentétes a gyermek legfőbb érdekével vagy az osztrák jogrendszer más alapvető értékeivel; b) a meghallgatáshoz való joggal rendelkező fél e jogát nem tartották tiszteletben, kivéve, ha nyilvánvalóan egyetért az elfogadással; c) a külföldi hatóság nem lett volna nemzetközileg illetékes, ha az osztrák jogot alkalmazták volna.

Másik esetben az örökbefogadók az örökbe fogadandó gyermekkel Ausztriába utaznak, ahol az illetékes járási bíróságon kérvényezik az örökbefogadás engedélyezését. *Az örökbe fogadott gyermek állampolgárságát az örökbefogadás nem érinti, de a gyermek jogosult az osztrák állampolgárság megszerzésére.* Így az örökbefogadás jogerőre emelkedését követően az örökbe fogadó szülőknek kell kérelmezni az osztrák állampolgárság megadását a tartományi kormánytól.⁵⁸

6. Az örökbefogadás létrejötte

Az örökbefogadás két, egymástól elkülönített aktus révén jön létre: az írásbeli örökbefogadási szerződés (*Adoptionsvertrag*) megkötésével, majd az örökbefogadás bírósági általi engedélyezésével.⁵⁹ A szerződéskötés két fél között, az örökbe fogadó szülő(k) és örökbe fogadott gyermek között⁶⁰ jön létre. Az engedélyezési eljárás személyi köre azonban kibővül, abban a szerződő felek mellett részt vesz az örökbe fogadandó gyermek törvényes képviselője, a 14. életévét betöltött örökbe fogadandó gyermek, illetve a hozzájárulásra jogosult személyek.⁶¹

Az írásbeli forma be nem tartása esetén az örökbefogadás semmisnek bizonyul. A formaiság betartása érdekében vagy mindkét fél aláírja az örökbefogadási szerződést, vagy megvalósulhat egy írásbeli ajánlattal és annak két külön dokumentumban való írásbeli elfogadásával is.⁶² Nagykorú gyermek maga köti meg a szerződést, akinek cselekvőképessége feltételezett.⁶³ Ha a gyermek kiskorú, akkor helyette, cselekvőképessége hiányában törvényes képviselőjének kell a szerződést aláírni. Ehhez nincs szükség bírósági jóváhagyásra,⁶⁴ de ha a törvényes képviselő alapos indok nélkül tagadja meg a szerződés aláírását, nem igazolható hozzájárulásának megtagadása, úgy a bíróság az örökbefogadó vagy az örökbe fogadandó gyermek kérelmére pótolja azt.⁶⁵ A megtagadás alaposnak minősül, ha az örökbe fogadó szülő(ke)t vagy akár a hozzájáruló személy(eke)t nem tartja megfelelőnek a törvényes képviselő.⁶⁶ Mindkét szülő jogosult és

58 [sz. n.] Ein Kind adoptieren, Land Salzburg, 18–23. o.

59 ABGB 192. § (1) bekezdés 1. mondat.

60 A korábbiaktól eltérően meghatalmazott útján való szerződéskötésre nincs lehetőség, azt a feleknek személyesen kell megkötniük.

61 Deixler-Hübner, 2021, 192. §, 11. pont.

62 Deixler-Hübner, 2021, 192. §, 1. pont.

63 ABGB 192. § (2) bekezdés.

64 Deixler-Hübner, 2021, 192. §, 6. pont.

65 ABGB 192. § (3) bekezdés.

66 Deixler-Hübner, 2021, 192. §, 9. pont.

köteles egyedül képviselni gyermekét az AGBG 167. § (1) bekezdése értelmében, azonban mindkét vér szerinti szülő hozzájárulása szükséges az örökbefogadáshoz. Amennyiben az egyik szülő nem minősül a gyermek törvényes képviselőjének, úgy az ő hozzájárulása nem szükséges az örökbefogadási szerződés hatályos megkötéséhez.⁶⁷ Ismeretlen szülőtől származó gyermek esetében a bíróság előtti eljárás a gyermek orvosok általi átvételét követő hat hónap múlva indul, mivel ez idő alatt lehetősége van még arra a vér szerinti szülő(k)nek, hogy jelentkezzen(ek), hiszen főszabály szerint a vér szerinti szülő beleegyezésével történik az örökbefogadás bírósági engedélyezése. A hat hónap leteltét követően azonban már nincs lehetőség a szülői jogok érvényesítésére.

Az örökbefogadási szerződés a bíróság általi engedélyezéssel válik érvényessé, azaz jogilag kötelező erejűvé. Ahhoz, hogy a bíróság engedélyezze az örökbefogadást, teljesülnie kell valamennyi feltételének.⁶⁸ Az örökbefogadási szerződés a felek egybehangzó akaratnyilatkozata, így a felek konszenzusán kell alapulnia.⁶⁹ Megtévesztés vagy félelemkeltés hatására kötött szerződés ugyanis hatályon kívül helyezési indoknak minősül – lásd az örökbefogadás felbontása, hatálytalanná válásánál. A bíróság feladata, hogy meggyőződjön arról, a kérelmező örökbe fogadó szülő komoly és őszinte szándékkal rendelkezik-e arra, hogy a gyermekkel olyan kapcsolatot alakítson ki, amely megfelel a vér szerinti szülő-gyermek kapcsolatnak.⁷⁰

Kiskorú gyermek esetén a bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy az örökbefogadás a gyermek legfőbb érdekét szolgálja-e, és a vér szerinti szülő-gyermek kapcsolatnak megfelelő viszony áll-e fenn vagy jön létre. E kérdés megítélésének mindig az adott eset körülményeihez kell igazodnia. A vér szerinti szülő-gyermek kapcsolat létesítésének pusztá szándéka azonban nem elegendő, ha a megvalósulás lehetőségei bizonytalanok vagy akár valószínűtlennek bizonyulnak. Az örökbefogadásnak tehát biztosítania kell, elő kell segítenie az örökbe fogadott gyermek megfelelő testi, szellemi és lelki fejlődését, érzelmi közelséget és folytonosságot kell nyújtani az új családban. Az ítélkezési gyakorlat szerint idekapcsolódó további feltétel, hogy a gyermek fejlődési esélyei érezhetően javuljanak az új családi kötelékben, környezetben, ellenkező esetben a bíróság elutasítja az örökbefogadás engedélyezését.⁷¹ Nagykorú örökbefogadását a bíróság kizárólag akkor engedélyezi, ha a kérelmező bizonyítja, hogy az örökbefogadó és a gyermek

---

67 Deixler-Hübner, 2021, 192. §, 6–7. pont.

68 A feltételeket felsorolja az igazságügyi minisztérium honlapján az örökbefogadással kapcsolatos információknál. Bundesministerium für Justiz: Ablauf der Adoption – Voraussetzungen.

69 [sz. n.] Schwanger.

70 [sz. n.] Schwanger.

71 Deixler-Hübner, 2021, 194. §, 1. pont.

között a vér szerinti szülő-gyermek kapcsolatnak megfelelő szoros viszony már fennáll, különösen akkor, ha öt éve⁷² egy háztartásban élnek.⁷³

A feltételek között említendő, hogy főszabály szerint a házastársak és élettársak közösen fogadhatnak örökbe, de van kivétel – erről lásd az örökbefogadó személyénél. Mindezek mellett, az AGBG-ben meghatározott, taxatív felsorolt személyek – a kiskorú szülei; az örökbefogadó házastársa vagy élettársa; a kiskorú törvényes képviselője; a cselekvőképtelen nagykorú örökbe fogadandó gyermek; adott esetben az örökbefogadott házastársa vagy élettársa – hozzájárulása is szüksége ahhoz, hogy az örökbefogadást a bíróság engedélyezze. Ha a hozzájárulásra jogosult gyermek nem cselekvőképes, a törvényes képviselője köti meg a szerződést helyette, de ennek ellenére a nagykorú, választásra jogosult gyermek beleegyezése szükséges, feltéve, hogy képes nyilatkozni.⁷⁴ E személyek hozzájárulása az engedélyezés anyagi jogi feltételének minősül, amelynek elmaradása az örökbefogadást jogellenessé teszi, és a bíróság nem hagyja azt jóvá.⁷⁵ Amennyiben viszont a hozzájárulást valamely meghatározott személy megalapozott indok nélkül tagadja meg, a bíróság pótolhatja a hozzájárulást az egyik szerződő fél kérelmére.⁷⁶ Megalapozott megtagadási ok pl. a vér szerinti szülő erős kötődése a gyermekhez. Nem megalapozott megtagadási indok pedig pl. az anyagi indíttatás. Nem szükséges a törvényes képviselő hozzájárulása, amennyiben ő kötötte meg az örökbefogadási szerződést, ami a hozzájárulása megadásának minősül. Nem gyakorolhatja hozzájárulási jogát az a hozzájárulásra jogosult, aki cselekvőképtelen (kivéve a gyermek törvényes képviselőjét), vagy legalább hat hónapja ismeretlen helyen tartózkodik, kivéve a gyermek törvényes képviselőjét és cselekvőképtelen nagykorú örökbe fogadandó gyermeket.⁷⁷

Az örökbefogadó(k)nak meg kell felelnie a megfelelő családi élethez szükséges egészségügyi, szociális és gazdasági feltételnek – lásd az örökbe fogadó személlyel szemben támasztott követelmények között. Az örökbefogadási szerződés mellett meghatározott dokumentumokat is (mint az örökbe fogadott gyermek, a vér szerinti szülők és az örökbe fogadó szülő(k) születési anyakönyvi kivonatának hiteles másolatát; a vér szerinti szülők és az örökbe fogadó szülő(k) házassági anyakönyvi kivonatának hiteles másolatát; az örökbe fogadandó gyermek, a vér szerinti szülők és az örökbe fogadó szülő(k) állampolgárságának igazolását; a vér szerinti szülők és a leendő testvérek beleegyező

72 Ez az időtartam inkább csak iránymutatásként szolgál; megszakítható, de nem szűnhet meg.

73 Deixler-Hübner, 2021, 194. §, 2. pont.; Bundesministerium für Justiz: Adoption – Adoption eines Erwachsenen.

74 Deixler-Hübner, 2021, 195. §, 2. pont.

75 Fesl, 2020, 12. o.

76 AGBG 195. § (1), (3) bekezdés.

77 Deixler-Hübner, 2021, 195. §, 5., 8. pont.

nyilatkozatait, ha rendelkezésre állnak) csatolni kell a bíróság számára.⁷⁸ A felek által benyújtott hiányos dokumentumok pótlása utólag még lehetséges, ellenben az anyagi jogi feltételek elmaradása örökbefogadási szerződés érvénytelenségét eredményezik.⁷⁹

A bíróságnak meghallgatást is kell tartania az örökbefogadás engedélyezése előtt.⁸⁰ Bár a meghallgatás a hozzájárulással szemben nem minősül az örökbefogadás anyai jogi feltételének,⁸¹ az elmaradása eljárási hibához vezet. Amennyiben a meghallgatási kötelezettség megsértése okozati összefüggésben állt a határozattal, akkor az örökbefogadási határozatot hatályon kívül kell helyezni. A cselekvőképtelen kiskorú gyermek nem rendelkezik hozzájárulási joggal, de joga van a meghallgatáshoz, ahol elmondhatja véleményét és érzéseit az örökbefogadással kapcsolatban. Az általa elmondottakat, ítéletképeségéhez, érettségéhez és életkorához képest megfelelő súllyal figyelembe is kell venni a döntés meghozatala során. A nagykorú örökbe fogadandó gyermek szülei is jogosultak a meghallgatásra, továbbá a nevelőszülők vagy annak az otthonnak a vezetője, ahol az örökbe fogadandó gyermek él, valamint a gyermek- és ifjúságvédelmi hatóság is.⁸²

Az örökbefogadáshoz való írásbeli hozzájárulást a felek a bíróság döntésének jogerőre emelkedéséig vonhatják vissza.⁸³ Ellenkező esetben a bíróság által jóváhagyott örökbefogadás hatálya az örökbefogadási szerződés megkötésének időpontjától kezdődik.⁸⁴ A bíróság kétféle döntést hozhat: vagy teljes egészében jóváhagyja az örökbefogadási szerződést, vagy elutasítja azt. A szerződést nem módosíthatja, illetve részlegesen, csak valamelyik fél javára sem hagyhatja jóvá.⁸⁵ Az eljárás folyamata nagyjából háromnegyed évet vesz igénybe a kérelem benyújtásától számítva.⁸⁶ Amennyiben a bíróság engedélyezi az örökbefogadást és jóváhagyja az örökbefogadási szerződést, úgy az visszamenőleges hatállyal, a szerződés megkötésének időpontjában lép hatályba. Az örökbefogadási szerződés érvényességének előfeltétele tehát a szerződés időpontjának megjelölése. Egyébiránt az örökbefogadási szerződés nem köthető feltételekhez vagy határidőkhöz.⁸⁷ A bíróság döntése ellen az általános polgári eljárásjogi szabályok⁸⁸

---

78 Bundesministerium für Justiz: Ablauf der Adoption – Erforderliche Unterlagen.

79 Deixler-Hübner, 2021, 192. §, 12. pont.

80 Bundesministerium für Justiz: Ablauf der Adoption – Verfahrensablauf.

81 ABGB 196. §

82 Fesl, 2020, 14–15. o.

83 [sz. n.] Ein Kind zur Adoption freigeben, Land Salzburg, 7. o.

84 Bundesministerium für Justiz: Ablauf der Adoption – Verfahrensablauf.

85 Fesl, 2020, 9. o.; Deixler-Hübner, 2021, 192. §, 4. pont.

86 [sz. n.] (2013) Eignungsverfahren: Adoptionswerber werden genau geprüft.

87 Deixler-Hübner, 2021, 192. §, 2–3. pont.

88 Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung, ZPO) RGBl. Nr. 113/1895.

szerint van lehetőség jogorvoslatra, így a járási bíróság döntése ellen az illetékes regionális bírósághoz mint másodfokú bírósághoz lehet fellebbezést benyújtani a döntés semmissé nyilvánítása (*Nichtigkeitsklage*) vagy az engedélyezési eljárás ismételt lefolytatása (*Wiederaufnahmsklage*) érdekében.⁸⁹

7. Az örökbefogadás joghatásai

Az örökbefogadás hatálybalépésével az örökbe fogadó szülő(k) és az örökbe fogadott gyermek között *ipso iure* ugyanazok a *családjogi jogok és kötelezettségek* jönnek létre, mint a vér szerinti szülők és gyermek között, az örökbefogadási szerződés megkötésének időpontjára visszamenőleges hatállyal.⁹⁰ Ez vonatkozik az örökbe fogadó szülő(k) már meglévő vagy jövőbeli vér szerinti leszármazottjaira is (és az örökbe fogadott gyermek esetleges leszármazottjaira), ellenben az örökbe fogadó szülő(k) más rokonaival nem keletkezik családjogi kapcsolat. Az örökbefogadással az örökbe fogadott gyermek tehát nem válik teljesen egyenrangúvá az örökbe fogadó szülő(k) vér szerinti leszármazottjaival,⁹¹ az örökbefogadás nem teljes.

A vér szerinti szülőkkal és azok rokonaival fennálló családjogi kapcsolatok megszűnnek az örökbefogadással, ha az örökbe fogadott gyermeket egy házaspár közösen fogadja örökbe. Amennyiben viszont csak egy személy fogad örökbe, úgy a családjogi kapcsolatok csak az örökbefogadóval azonos nemű, vér szerinti szülővel szűnnek meg, feltéve, ha beleegyeznek. Mostohagyermek (házastárs, élettárs, bejegyzett élettárs gyermekének) örökbefogadása esetén szintén megszűnik azzal a vér szerinti szülővel való családjogi kapcsolat, akinek helyébe lépett az örökbefogadó. Azonos nemű partner egyik tagja általi örökbefogadás esetén is ugyanez a helyzet.⁹² A vér szerinti szülők kapcsolattartási joga és a tájékoztatáshoz, véleménynyilvánításhoz való joga megszűnik.⁹³ Az örökbefogadástól az örökbe fogadó szülőket terheli a tartási, gondozási és nevelési kötelezettség, az örökbe fogadott gyermek vagyonának kezelése, valamint az örökbe fogadó szülők válnak a gyermek törvényes képviselőjévé. Az örökbe fogadott gyermek pedig az örökbe fogadó szülő törvényes örököse lesz. Az ítélkezési gyakorlat az örökbe

89 Zivilprozessordnung 529., 532. §; Bundesministerium für Justiz: Rechtsmittel und Rechtsmittelklagen.

90 AGBG 197. § (1) bekezdés.

91 Deixler-Hübner, 2021, 197. §, 1–2. pont.

92 Bundesministerium für Justiz: Adoption – Rechte und Pflichten der Adoptiveltern; Deixler und Hübner, 2021, 198. §, 3. pont.

93 Deixler-Hübner, 2021, 198. §, 2. pont.

fogadó szülő(ke)t, annak vér szerinti és örökbe fogadott gyermekét azonos jogokkal rendelkező rendes rokonoknak tekinti, ezért egymás örökösei.⁹⁴ Ezen az a tény sem változtat, ha az örökbe fogadó szülők később elválnak, vagy külön folytatják tovább életüket.⁹⁵ A vér szerinti szülőket az örökbe fogadó szülő(k) jogainak létrejötte ellenére továbbra is (másodlagos) tartási kötelezettség terheli a gyermekkel szemben, arra az esetre, ha az örökbe fogadó szülők már nem lennének képesek biztosítani a szükséges tartást a gyermek számára. A vér szerinti szülők és rokonai, illetve az örökbe fogadott gyermek leszármazottjai az örökbe fogadott gyermek örökösei maradnak az örökbefogadás ellenére. Ezen szabály is azt hivatott biztosítani, hogy az örökbe fogadó szülő ne titkolja a gyermek elől származását.⁹⁶ Azaz az örökbe fogadott gyermek kétszeresen örököl, egyrészt vér szerinti szülei és rokonai, másrészt örökbe fogadó szülője révén.⁹⁷ Az örökbe fogadott gyermek halála esetén elsősorban leszármazottait illeti meg öröksége. Ha azonban az örökbe fogadott gyermeknek nincsenek leszármazói, akkor az örökbe fogadó szülők és leszármazottaik elsőbbséget élveznek az öröklésben a vér szerinti szülőkkel és leszármazottaikkal szemben. Amennyiben csak egy személy fogadja örökbe a gyermeket, úgy a gyermek hagyatéka egyenlő arányban oszlik meg az örökbe fogadó szülő és a vér szerinti szülő között.⁹⁸

8. Az örökbefogadás utánkövetése

Az örökbefogadás utánkövetésére vonatkozó pontos információk nem lelhetők fel az osztrák szabályozásban. A szövetségi gyermek- és ifjúságvédelmi törvény mindösszesen arról rendelkezik, hogy a gyermek- és ifjúságvédelmi hatóságnak statisztikát kell vezetnie a belföldi és nemzetközi örökbefogadásban érintett gyermekek, fiatalok számáról.⁹⁹ Illetve dokumentációt kell vezetniük a vér szerinti szülőkről, amit ötven évig meg kell őrizniük. Mindez arra szolgál, ha az örökbe fogadott gyermek később szeretné megismerni vér szerinti szüleit, valódi gyökereit, akkor ezek az adatok segítségére legyenek. Ezáltal lehetősége nyílik vér szerinti szülei megismerésére.¹⁰⁰

94 [sz. n.] <https://www.anwaltschaft.at/ratgeber/familienrecht/kinder-adoptieren/> (2021. 03. 12.)

95 Bundesministerium für Justiz: Adoption – Rechte und Pflichten der Adoptiveltern.

96 Bundesministerium für Justiz: Adoption – Rechte und Pflichten der leiblichen Eltern; Deixler-Hübner, 2021, 198. §, 1–2. pont.

97 [sz. n.] Ein Kind adoptieren, Land Salzburg, 16. o.

98 Bundesministerium für Justiz: Adoption – Rechte des Adoptivkindes.; Deixler-Hübner, 2021, 198. §, 2. pont.

99 B-KJHG 15. § (1) 7–8. pont.

100 B-KJHG 31. § (4).

Az örökbe fogadott gyermeknek joga van megismerni saját származását. Szükség esetén – különösen fontos egészségügyi vagy szociális okokból – az örökbefogadó tájékoztatást kérhet a nyilvántartott dokumentumok tartalmáról. Az örökbe fogadott gyermek pedig 14. életévének betöltését követően válik jogosulttá arra, hogy a róla vezetett aktába betekintszen a bíróságon, illetve az illetékes gyermek- és ifjúságvédelmi hatóságnál. Előfordulhat az is, hogy a vér szerinti szülők esetleg nem kívánják a kapcsolatfelvételt, a kapcsolatot, ekkor az örökbe fogadott gyermeknek el kell fogadnia a vér szerinti szülők döntését.¹⁰¹

9. Az örökbefogadás hatálytalanná válása és felbontása

Az AGBG lehetővé teszi az örökbefogadás felbontását a bírósági engedély visszavonásával (AGBG 200. §), valamint az örökbefogadási szerződés bíróság általi hatályon kívül helyezését (AGBG 201. §), melyekre a törvényben meghatározott esetekben hivatalból vagy kérelemre kerülhet sor. Abban az esetben, ha az AGBG 192. §-ban meghatározott az örökbefogadáshoz szükséges konstitutív feltételek – örökbefogadási szerződés megkötése, bírósági engedélyezés – nem teljesülnek, úgy semmisnek minősül az örökbefogadás, ez esetben nem releváns az örökbefogadás felbontása, illetve hatálytalanná nyilvánítása, hiszen a szerződés létre sem jött. Nincs lehetőség az örökbefogadási szerződésnek a felek *contrarius actusával* való visszavonására, illetve annak harmadik személy általi megtámadására sem.¹⁰²

Amennyiben a bíróság visszavonja engedélyét, az örökbefogadás ex tunc hatállyal, azaz a szerződés megkötésének időpontjára visszamenőlegesen szűnik meg. Ez alól kivételt jelent, hogy nem vonható vissza az örökbefogadási szerződés jóhiszemű személlyel szemben. Így, ha az egyik szerződő fél a szerződés megkötésekor nem volt tisztában a visszavonás okával, és erre hivatkozik, úgy hatályon kívül helyezésnek minősül a másik féllel való viszonyában. Továbbá jóhiszemű harmadik személy esetében is ez a helyzet, aki az örökbefogadás érvényességében bízva szerzett jogokat. Így például nem vonhatja vissza engedélyét a bíróság olyan szerződés esetében, amelyhez az örökbe fogadó szülő hozzájárult.¹⁰³ A bíróság hivatalból vagy az egyik fél kérelmére visszavonja engedélyét, ha az örökbefogadási szerződés megkötésének időpontjában az örökbefogadó nem volt cselekvőképese; ha az örökbefogadási szerződés megkötésének időpontjában az örökbe

101 B-KJHG 31. § (4); Bundesministerium für Justiz: Adoption – Suchenach den leiblichen Eltern.

102 Deixler-Hübner, 2021, 203. §, 1. pont.

103 Deixler-Hübner, 2021, 203. §, 2–3. pont.

fogadott gyermek, aki maga kötötte meg a szerződést, nem volt cselekvőképés; ha a gyermeket egynél több személy is örökbe fogadta (kivéve a házastársak általi örökbe fogadást), ha az örökbe fogadási szerződést kizárólag vagy elsősorban azzal a szándékkal kötötték, hogy a választott gyermek az örökbe fogadó apa vagy anya vezetéknevét viselhesse, vagy jogellenes szexuális kapcsolatot titkoljanak el. Abban az esetben azonban, ha az örökbe fogadó cselekvőképességének megszerzését követően jelzi, hogy folytatni kívánja az örökbe fogadói kapcsolatot; az örökbe fogadott gyermek törvényes képviselője vagy a cselekvőképesség megszerzését követően a gyermek utólag hozzájárul az örökbe fogadáshoz, vagy a bíróság pótolja a törvényes képviselő hozzájárulását; valamint akkor is, ha az addig nem házas két egyedülálló személy összeházasodik, orvosolja a visszavonás okát. Továbbá a bíróság kizárólag a szerződő felek valamelyikének kérésére vonja vissza engedélyét, ha az örökbe fogadási szerződést nem írásban kötötték meg, és attól számított legfeljebb öt év telt el.¹⁰⁴

Az örökbe fogadási szerződés hatályon kívül helyezése esetén az ex nunc hatállyal válik hatálytalanná. Ekkor, ettől fogva újjáélednek a megszűnt családjogi kapcsolatok a vér szerinti szülőkkel és azok rokonaival. A bíróság a szerződő fél vagy a hozzájárulásra jogosult személy kérelmére a szerződéskötéstől számított egy éven belül hatályon kívül helyezi az örökbe fogadási szerződést, ha nyilatkozatát megtévesztés vagy alaptalan, illetve megalapozott félelemkeltés hatására tette meg. A bíróság a gyermek kérelmére helyezi hatályon kívül az örökbe fogadási szerződést, ha felbomlik az örökbe fogadó szülők házassága, bejegyzett élettársi kapcsolata, vagy hatályon kívül helyezi azt a bíróság, illetve ha az örökbe fogadó szülő halála után ezt kívánja meg a gyermek érdeke. A bíróság az örökbe fogadó és a gyermek közös kérelmére is hatályon kívül helyezheti az örökbe fogadási szerződést. Illetve a bíróság hivatalból is elrendelheti a hatályon kívül helyezést, amennyiben az örökbe fogadó szülő-gyermek viszony fenntartása súlyosan veszélyeztetné a kiskorú vagy cselekvőképességgel nem rendelkező gyermek jólétét (pl. ha a szülő-gyermek közötti konfliktusok már elfogadhatatlan mértéket öltenek, és minden jel arra utal, hogy ez az állapot nem fog megváltozni).¹⁰⁵ Az örökbe fogadási szerződés két örökbe fogadó szülő esetén mindkettővel szemben hatálytalanná válik, kivéve a házasság felbontása vagy érvénytelenítése esetén, mivel ekkor csak az egyikükkel szemben megengedett az örökbe fogadás hatályon kívül helyezése.¹⁰⁶

104 ABGB 200. § (1) bekezdés; Deixler-Hübner, 2021, 203. §, 6–8. pont.

105 ABGB 201. § (1) bekezdés; Deixler-Hübner, 2021, 203. §, 10–14. pont.

106 ABGB 201. § (2) bekezdés.

Irodalomjegyzék

Deixler-Hübner, A. (2021) 'ABGB-ON' in Kletečka, A., Schauer, M. (eds.) *ABGB-ON Kommentar*, Bécs: Manz Verlag.

Eltern für Kinder Österreich *Ausbildung* [Online]. <http://www.efk.at/de/ausbildung/>

Fesel, L. V. (2020) *Schweizerisches und österreichisches Adoptionsrecht im Vergleich: Besonderheiten, Unterschiede und Überschneidungen*. Diplomarbeit aus Bürgerlichem Recht zur Erlangung des akademischen Grade seiner Magistra der Rechtswissenschaften an der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Paris-Lodron-Universität Salzburg, Salzburg [Online]. <https://eplus.uni-salzburg.at/obvusbhs/content/titleinfo/5522965/full.pdf>